

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય

વિ.

નેશનલ હાઈડ્રોઇલેક્ટ્રિક પાવર કોર્પોરેશન લિ. અને અન્ય

૨૫ જુલાઈ, ૨૦૦૧

[ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી. એન. કિરપાલ, ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એન. સંતોશ હેગડે અને

ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. જી. બાલકૃષ્ણન]

જળ (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) ઉપકર અધિનિયમ, ૧૯૭૭:

કલમ-૧૬ (૨)-અનુસૂચિ I-પ્રદૂષણ ફેલાવતા એકમોમાં સુધારો-અનુસૂચિ I-માં ઉલ્લેખિત ઉદ્યોગોમાંથી કરવેરા અને સેસની વસૂલાત-પ્રારંભિક રીતે જળવિદ્યુત ઉત્પાદન ઉદ્યોગ જે અનુસૂચિ I-સૂચના નં. GSR ૩૭૭ (ઈ) તારીખ ૧૬.૪.૧૯૮૮ એ હાઈડ્રો-પાવર જનરેટિંગ ઇન્ડસ્ટ્રી-ચેલેન્જ-ઉચ્ચ

ન્યાયાલય પર સેસ લાદવાનું બહાર પાડ્યું હતું, જેમાં જણાવ્યું હતું કે, અનુસૂચિ I-ફિલ્ડમાં સુધારો કરવા માટે કલમ ૧૬ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું, ઉચ્ચ અદાલત એવું માનવા માટે યોગ્ય હતી કે સેસની વસૂલાત કાયદા અનુસાર ન હતી-જો કે સંસદ સમક્ષ સૂચના મૂકવામાં આવી હતી, ઠરાવ પસાર કરવા તરફ દોરી જતા પગલાં પણ શરૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા, અને તેથી એવું કહી શકાતું નથી કે, અધિનિયમ-કાયદા-પર્યાવરણીય અધિનિયમમાં અનુસૂચિ I માં માન્ય સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. કાયદો.

દીવાની અપીલીય ન્યાયક્ષેત્ર સિવિલ અપીલ નંબર ૨૮૮૫/૨૦૦૦.

૧૯૯૭ ના સી. ડબલ્યુ. પી. નંબર ૪૦૩ માં હિમાચ પ્રદેશ હાઈકોર્ટના ૧૧.૧૦.૯૯ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અને

સી. એ. નંબર ૪૫૧૬/૨૦૦૦ અને ૪૫૧૭/૨૦૦૦ સાથે ૨૦૦૦ની સી. એ. નંબર ૪૬૫૯-૪૬૬૮.

ડી. એસ. મેહરા, કે. કે. વેણુગોપાલ, સુશ્રી બી. સુનીતા રાવ, સુશ્રી સુષમા સૂરી,

સતીશ કે. અગ્નિહોત્રી, સુશ્રી યોગમાયા અગ્નિહોત્રી, અનિલ કે. પાંડે, નરેશ કે. શર્મા, ધ્રુવ મહેતા, એન. એસ. બાવા, એન. ડી. કાલરા, સુશ્રી કરણ નેહરા, સુશ્રી શોભા, અનિલ નાગ, અશોક કુમાર ગુપ્તા, અજીત પુદુસરી, સુશી!ક. હા! એન, સુશ્રી જયશ્રી આનંદ, જગજીત એસ. એચ. '.~ઉરા, વી. કે. શૈલેન્દ્ર, કૃષ્ણાન વેણુગોપાલ, આર. એસ. સૂરી, મહાબીર સિંહ, એસ. બી. ઉપાધ્યાય અને રાજીવ નંદા હાજર પક્ષો માટે.

નીચે મુજબનો આદેશ પારિત કરવામાં આવ્યો હતો

સિવિલ અપીલ નંબર ૨૮૮૫/૨૦૦૦ અને ૪૬૫૯-૪૬૬૮/૨૦૦૦

આ કિસ્સાઓમાં વિચારણા માટે જે ટૂંકો પ્રશ્ન ઊભો થાય છે તે છે:શું જળવિદ્યુત ઉત્પાદન ઉદ્યોગ પર જળ (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) ઉપકર અધિનિયમ, ૧૯૭૭ (ત્યારબાદ "ઉપરોક્ત અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની જોગવાઈઓ હેઠળ માન્ય વસૂલાત થઈ શકે છે?

ઉપરોક્ત કાયદો એવા એકમો પાસેથી સેસ વસૂલવા અને એકત્રિત કરવાના દૃષ્ટિકોણથી જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો કે જે પ્રદૂષણનું કારણ હોવાનું માનવામાં આવતું હતું અને આ રીતે પ્રાપ્ત થયેલ ભંડોળ અન્ય બાબતોની સાથે,

ઉપચારાત્મક પગલાં માટે યોગ્ય અધિકારીઓને સોંપવામાં આવ્યું હતું.

વિભાગ મુજબ.૧ સાઈડ એક્ટ મુજબ, કોઈ પણ ચોક્કસ ઉદ્યોગ ચલાવતી દરેક વ્યક્તિ દ્વારા અને દરેક સ્થાનિક સત્તાધિકારી દ્વારા સેસ ચૂકવવાપાત્ર હતો.કલમ ૨ (સી) માં 'નિર્દિષ્ટ ઉદ્યોગ' શબ્દને વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે, જેનો અર્થ અનુસૂચિ ૧માં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ ઉદ્યોગ થાય છે. જ્યારે આ કાયદો જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે જળવિદ્યુત ઉત્પાદન ઉદ્યોગને અનુસૂચિ ૧માં સામેલ કરવામાં આવ્યો ન હતો.આ ઉદ્યોગ પર સેસ લાદવામાં સક્ષમ થવા માટે, એક જાહેરનામું નં. ૧૬મી એપ્રિલ, ૧૯૯૩ના રોજ GSR ૩૭૭ (E) અધિનિયમની કલમ ૧૬ હેઠળ જારી કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવતું હતું, પ્રતિવાદીએ જળવિદ્યુત ઉત્પાદન ઉદ્યોગ પર સેસ લાદવાને પડકારતી રિટ અરજીઓ દાખલ કરી હતી.જે તેલયુક્ત આધારો ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા, તેમાં પ્રતિવાદીઓ વતી દલીલ કરવામા આવી હતી કે કાયદાની અનુસૂચિ ૧ માં કોઈ માન્ય સુધારો કરવામાં આવ્યો નથી અને તેથી, કોઈ સેસ લાદવામાં આવી શકે નહીં.આ એવી દલીલોમાંની એક હતી જે હાઈકોર્ટ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી હતી, જે એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે કાયદાની અનુસૂચિ-૧માં સુધારો કરતી વખતે કલમ ૧૬ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.

આ અપીલમાં, વિજ્ઞાન એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ દ્વારા દલીલ કરવામાં

આવી છે કે કલમ ૧૬ દ્વારા વિચાર્યા મુજબ એક જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું અને આ બાબત સંસદીય સમિતિને મોકલવામાં આવી હતી અને આ દર્શાવે છે કે કલમ ૧૬ ની જોગવાઈઓનું પૂરતું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું અને સુધારાને અનુસૂચિ । કલમ ૧૬ માં યોગ્ય રીતે સામેલ કરવામાં આવ્યો હોવાનું માનવામાં આવે છે.

"૧૬.અનુસૂચિ । માં સુધારો કરવાની સત્તા. (૧) કેન્દ્ર સરકાર, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા, આવા ઉદ્યોગના સંચાલનમાં પાણીના વપરાશને ધ્યાનમાં રાખતા કોઈપણ ઉદ્યોગને અનુસૂચિ ૧ માં ઉમેરી શકે છે અને તેના પરિણામે કોઈ પણ પ્રવાહના પ્રદૂષણમાં પરિણમે છે અને તે પછી અનુસૂચિ ।, પેટા-કલમ (૨) ની જોગવાઈઓને આધિન, તે મુજબ સુધારો કરવામાં આવ્યો હોવાનું માનવામાં આવશે.

(૨) આવી દરેક સૂચના સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ, જો તે કાર્યરત હોય તો, જાહેરનામું બહાર પાડ્યા પછી શક્ય તેટલી વહેલી તકે મૂકવામાં આવશે અને જો તે કાર્યરત ન હોય તો, તેની પુનઃસભાના સાત દિવસની અંદર મૂકવામાં આવશે અને કેન્દ્ર સરકાર જાહેરનામું લોક સભા સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યું હોય તે દિવસથી શરૂ થતાં પંદર દિવસના સમયગાળાની અંદર રજૂ કરાયેલા ઠરાવ દ્વારા જાહેરનામા માટે સંસદની મંજૂરી માંગશે, અને જો સંસદ જાહેરનામામાં કોઈ ફેરફાર કરે અથવા

નિર્દેશ આપે કે તે જાહેરનામાની અસર બંધ થવી જોઈએ, તો તે પછી તે જાહેરનામું માત્ર તે જ સુધારેલા સ્વરૂપમાં અસર કરશે અથવા કોઈ અસર કરશે નહીં, જેમ કે કેસ હોય. હોય, પરંતુ તે હેઠળ અગાઉ કરવામાં આવેલી કોઈપણ વસ્તુની માન્યતા પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ વિના.

પેટા-કલમ (૧) કેન્દ્ર સરકારને કોઈપણ ઉદ્યોગને અનુસૂચિ-૧માં ઉમેરવાની સત્તા આપે છે, પરંતુ જે પ્રક્રિયા અનુસરવાની છે તે પેટા-કલમ (૨) દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવે છે. જ્યારે અનુસૂચિ ૧ માં ઉમેરો કરવાના દૃષ્ટિકોણથી જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવે છે, ત્યારે તે સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ મૂકવું જરૂરી છે જો તે બેઠક કરી રહ્યું હોય અને જો સંસદ સત્રમાં ન હોય તો સંસદની પુનઃસભામાંથી સાત દિવસની સમયમર્યાદા નક્કી કરવામાં આવે છે, જેમાં જાહેરનામું એવું હોવું જોઈએ. પેટા-કલમ (૨) વધુમાં જરૂરી છે કે જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યા પછી, જાહેરનામું બહાર પાડ્યાના પંદર દિવસની અંદર, કેન્દ્ર સરકારે જાહેરનામું બહાર પાડવા માટે સંસદની મંજૂરી લેવી પડશે. પેટા-કલમ (૨) નું માત્ર અવલોકન દર્શાવે છે કે અનુસૂચિ-૧ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે એવું માની શકાય તે પહેલાં જાહેરનામું બહાર પાડવા માટે સંસદ દ્વારા સકારાત્મક મંજૂરી હોવી જરૂરી છે. માત્ર સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ જાહેરનામું મૂકવું એ કલમ ૧૬ (૨) ની જોગવાઈઓનું પૂરતું પાલન નથી. કેન્દ્ર સરકારે પેટા-કલમ (૨) દ્વારા વિચાર્યા મુજબ મંજૂરી માંગી લીધા પછી સંસદના ગૃહોએ ઠરાવ પસાર કરવાની

જરૂર હોય તેવી કોઈ સમય મર્યાદા નથી, પરંતુ વર્તમાન કિસ્સામાં દલીલો દર્શાવે છે કે હકીકતમાં આવી કોઈ મંજૂરી માંગવામાં આવી ન હતી.

હિમાચલ પ્રદેશ ઉચ્ચ ન્યાયાલય સમક્ષ રિટ અરજીઓની સુનાવણી દરમિયાન, ભારત સરકારના પર્યાવરણ અને વન મંત્રાલયના અધિક નિયામક ડૉ. જગ રામ દ્વારા ૧૯મી જુલાઈ, ૧૯૯૯ના રોજ સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.ઉપરોક્ત સોગંદનામાના ફકરા ૪ માં તેઓ નીચે મુજબ જણાવે છે:

"૪.૫-૭ જુલાઈ, ૧૯૯૯ના રોજ, આ માનનીય અદાલત સમક્ષ સુનાવણી દરમિયાન, આ પ્રતિવાદી દ્વારા ઉપરોક્ત સોગંદનામાના ફકરા ૫ (તારીખ ૯.૧૨.૯૮) માં કરવામાં આવેલા દાવાઓનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો.આ સંબંધમાં, આ પ્રતિવાદી રજૂ કરે છે કે સંસદના જરૂરી રેકૉર્ડ અને બુલેટિનની વધુ તપાસ કરવામાં આવી છે.એવું જાણવા મળ્યું હતું કે ઉપરોક્ત અધિસૂચના તારીખ ૧૬.૪.૯૩ સંબંધિત કોઈ ઠરાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

ઉપરોક્ત સોગંદનામામાં કરવામાં આવેલા દાવાની ચોકસાઈ પર અવિશ્વાસ કરવાનું અમને કોઈ કારણ દેખાતું નથી.કરવામાં આવેલી ધારણા સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ છે.એટલે કે, તા. ૧૬.૪.૧૯૯૩ ના જાહેરનામાને લગતા કોઈ ઠરાવ સંસદમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો.જો કોઈ ઠરાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હોત,

તો સંસદની મંજૂરી આપવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.સંસદના દરેક ગૃહમાં જાહેરનામું મૂકવાનું પ્રથમ પગલું લેવામાં આવ્યું હોવા છતાં, ઠરાવ પસાર કરવા તરફ દોરી જતા અનુગામી પગલાં ઠરાવ રજૂ કરવામાં આવ્યા પછી પણ શરૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા. આપણે વિચારવાની જરૂર નથી. પેટા-કલમ (૨) દ્વારા નિર્ધારિત ૧૫ દિવસની સમયમર્યાદામાં ઠરાવ રજૂ ન કરવાની શું અસર થાય છે કારણ કે વર્તમાન કેસ એવો નથી કે જ્યાં ઠરાવ રજૂ કરવામાં વિલંબ થયો હોય. હકીકતમાં આ જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી. ઠરાવ બિલકુલ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હોવાથી, તે ધારવામાં ન આવે કે કાયદામાં અનુસૂચિ ૧ માં માન્ય સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. હાઈકોર્ટ, તા.અમારા મતે, તેથી, આ નિષ્કર્ષ પર આવવું યોગ્ય હતું કે આ વસૂલાત અને સેસની કથિત પ્રાપ્તિ કાયદા અનુસાર ન હતી.

અપીલ, તે મુજબ, બરતરફ કરવામાં આવે છે, પરંતુ ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.૨૦૦૦ની સિવિલ અપીલ સંખ્યા ૪૫૧૬ અને ૪૫૧૭.

ઉપરોક્ત આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અપીલ પણ બરતરફ કરવામાં આવે છે, પરંતુ ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

આર. પી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.